

נוביני קרקובסקיה Nowiny Krakowskie

ארגון יוצאי קרקוב בישראל
Zwiazek Krakowian w Izraelu
Association of Cracowians in Israel

כתיבה, עריכה והבאה לדפוס: לילי הבר
ת.ד. 17209 תל אביב 6117102

cracowassociation@gmail.com

טלפון: 054-4436366, פקס: 09-9579540

<http://cracowassociation.blogspot.co.il/>

www.facebook.com/groups/cracowassociation

גליון 86, מרס 2014 אדר ב תשע"ד

בטאון ארגון יוצאי קרקוב בישראל

עצרת הזיכרון לנספי קהילת קרקוב תתקיים ביום הזכרון לשואה, יום ב' כ"ח בניסן תשע"ד 28 באפריל 2014, מ- 09:00 בבוקר ועד 12:00

עצרת הזיכרון תתקיים במכללה האקדמית וינגייט וסיימה נסייר יחד בתערוכה המוקדשת לספורטאים היהודים של קרקוב. התערוכה הוצגה לפני כשנתיים במוזיאון היהודי בבית הכנסת הישן של קזימיניז'.

מנהלי המוזיאון ואוצר התערוכה נאותו לאפשר לנו להציג בישראל את התערוכה המספרת את סיפור "מכביי" קרקוב, "יוצניקה" וקבוצות נוספות. הטקסטים המלווים את התערוכה תורגמו לעברית, וזאת כדי לאפשר גם לצעירים ללמוד ולהתרשם.

לוח זמנים:

09:30-08:45 התכנסות ברחבת אולם הרשטריט וכיבוד קל

09:50-09:30 כניסה לאולם

10:00 צפירת דומיה

10:05-11:00 טקס אזכרה

11:00-12:00 סיור בתערוכה

הסעות מאורגנות למכללת וינגייט תצאנה מתל-אביב, מחיפה ומירושלים, לפי מספר המעוניינים בהסעה. כדי להערך באופן מיטבי אנו מבקשים להקדים ולהרשם. טלפון 054-4436366 דוא"ל: haber.lili@gmail.com

ההסעות תגענה סמוך למקום שבו תערך האזכרה; אנו מבקשים להודיע לנו לגבי מי שמתקשה בהליכה או בעליה במדרגות (לאולם מובילות מספר מדרגות; אין מעלית, אך יש מעלון), כדי שנערך עם עזרה מתאימה.

מכון וינגייט שוכן בגבולה הדרומי של נתניה, מערבית לכביש החוף. הכניסה ברכב המגיעים מצפון - בכביש 2 (כביש החוף) בכיוון דרום, 2 ק"מ לאחר מחלף פולג. הנוסעים מדרום צפונה בכביש 2 מכיוון תל-אביב נא לצאת במחלף פולג, לבצע פניית פרסה ולנסוע דרומה 2 ק"מ עד למכון וינגייט.

נא לשלוח את דמי חבר לשנת 2014 בסך 150 ₪
לשם המחאה לת.ד. 17209 תל אביב 6117102
או הפקידו ישירות בחשבון הבנק שלנו: בנק איכוד (13)
סניף הסדנאות הרצל'יה (079) חשבון 21/6789

כל מקרה

יכול היה לקרות.

חייב היה לקרות.

קרה מוקדם יותר.

מאוחר יותר.

קרוב יותר. רחוק יותר.

קרה לא לך.

נצלת, כי היית הראשון.

נצלת, כי היית אחרון.

כי לבדך, כי אנשים.

כי לשמאל, כי לימין.

כי ירד גשם. כי נפל צל.

כי היה יום שמשי.

מזל שהיה שם יער.

מזל שלא היו עצים.

מזל שמסילה, וו, קורה, בלם,

מסגרת, סיבוב, מילימטר,

שניה.

מזל שקש צף על המים.

בגלל, מאחר ש, ובכל זאת,

אף-על-פי-כן.

מה היה לו יד, רגל,

בצעד אחד, כחוט השערה

מצרוף המקרים.

ובכל הנך? הישר מן הרגע

שעודו פעור?

ברשת היה חור אחד,

ואתה דרכו?

אינני חדלה להשתאות,

להאלם.

הקשב,

כמה מהר פועם בי לבך.

ויסלבה שימבורסקה
תרגום: רפי וייכרט

לשבריר שנייה ראיתי אנושיות

האחיות בירנהק אלכס רוזקובסקי

הגורים לא משאירה בגטו. הם היו פינצ'רים קטנים. אחד שחור ואחר לבן. חמודים כל כך. לבסוף היא ויתרה לי. הכנסתי אותם לתוך הפונצ'ו שלי, והתחלנו להתקדם בתור אל אמון גט. הגענו אליו, והוא שאל אותי בכעס: 'מה יש לך שם?'. פתחתי את הפונצ'ו וחשפתי את שני הגורים הקטנטנים שלי.

פתאום, לשבריר שנייה, ראיתי מבט של אנושיות בעיניו. הוא שאל אותי מה אני רוצה לעשות איתם. השבתי לו: 'אני רוצה לתת לך אותם'. 'מה אני צריך אותם?' הוא שאל. ואני עניתי: 'הם יפים וטובים כל כך'.

הוא לקח את הכלבים - ואותי עם אחותי, עם הורי ועם החבר שלי, שלימים יהיה בעלי - ושלח אותנו לצד של החיים. בזכות הכלבים ניצלתי. ולא רק אני. מכיוון שהתעכבתי עם אותו נאצי - אנשים עברו לצד של החיים, כשהוא לא שם לב". מאז, היא מגלה, תמיד יש לה כלב בבית. "גם התמונה היחידה שנשארה לנו מלפני המלחמה היא זו שלי, של אחותי ושל כלב."

עם חיסול הגטו הועברה משפחת בירנהק למחנה פלאשוב. שם הם עבדו בבית חרושת של הצבא הגרמני לתפירת מדים. "תפרנו מדים לקצינים הנאצים. מובן שהרגשנו נורא ואיום. אבל העיקר שהיינו יחד. הוריי ואחותי והחבר."

במחנה פלאשוב הם שהו כשנה. כל בני המשפחה נכללו ברשימות של אוסקר שינדלר, אך הנשים נשלחו קודם לאושוויץ. "זה לקח כמה

המשך בעמוד הבא

היתה סמוכה לשערי הגטו, כך שהגרמנים שהיו נכנסים לגטו ויוצאים ממנו היו חייבים לעבור דרכה, והם לא התאפקו ונהגו לטעום מהעוגות - ללא תשלום, כמובן.

אמה של בירנהק ואחותה ניסו לשוות לקונדיטוריה אווירה נורמלית ומהנה ככל האפשר, ממש כמו בבתי הקפה הידועים של אירופה, אלא שקפה לא ממש עמד לרשותן. במקום זה הן מכרו את הדבר שהכי הזכיר להן קפה: עולש - עם סוכר. טעם של קפה לא ממש היה לזה, אבל הצבע הזכיר קפה. "זה היה יותר כדי להתקיים. אנשים רצו לאכול ולשתות מכל מה שרק היה אפשר אז", היא מספרת.

עם הזמן רק הלך המצב והידרדר. בתחילה היה לאנשים קצת כסף ובמעט הגרושים שהיו להם, הם קנו עוגות. בשלב מאוחר יותר כבר לא נותר כמעט כסף מזומן בגטו. במקומו הונהג סחר חליפין, ואנשים שילמו תמורת העוגות בבגדים, בתכשיטים ובכל מה שהיה ברשותם. אט אט גם התרוקן הגטו מאנשים. בכל יום היו הנאצים מוציאים אלפי אנשים "אל הלא נודע", כלשונה של רינה - חלקם להשמדה וחלקם למחנות עבודה - כך שלא נותרו לקוחות, ומשפחתה של רינה נאלצה לסגור את הקונדיטוריה.

עם חיסול הגטו במרץ 1943 הועברו חלק מהאנשים למחנה העבודה פלאשוב. את הסלקציה הזו לא תשכח רינה לעולם. מי שראה את הסרט של שפילברג "רשימת שינדלר", זוכר ודאי את הקטע שבו אחד ממפקדי גטו קרקוב האכזריים ביותר, אמון גט, יושב על מרפסת ביתו שמשקיפה על הגטו, וטווח ללא הבחנה ובדם קר בעוברים ושבים. באחת הפעמים הוא אף נראה יורה למוות בילד קטן.

אותו גט, כך מסתבר, אמנם שנא יהודים - אך אהב מאוד כלבים. באחד מימי הסלקציה בגטו, כשהבינו בני משפחתה של רינה שמפנים אותם משם, אך לא ידעו לאן, הם ארזו את חפציהם ונעמדו בתור הארוך. רינה הקטנה החליטה לקחת איתה את שני גורי הכלבים שהכלבה שלה זה עתה המליטה.

"הכלבה היתה זקנה והחלטתי שאותה אני משאירה, אבל את הגורים אני לוקחת", היא משחזרת. "אמא שלי ניסתה להניא אותי: 'איך את יכולה לקחת איתך כלבים? אנחנו לא יודעים לאן אנחנו הולכים'. אבל אני התעקשתי ואמרתי לה שאני את

"מה יש לך שם בתוך המעיל?", צעק המפקד הנאצי האכזרי אמון גט על הילדה בת ה-16 ביום פינוי גטו קרקוב שבפולין. הילדה פתחה את המעיל בזהירות, וחשפה שני גורי כלבים מפוחדים שזה עתה נולדו. אחד שחור, אחד לבן. "מה את רוצה לעשות איתם?", הוא נהם. "אני רוצה לתת לך אותם. הם יפים וטובים", ענתה לו הילדה באומץ, שלא ברור מנין הצליחה לגייס.

אותה ילדה של אז היא רינה בירנהק, בת 87, שמספרת כי בזכות שני הגורים הללו ניצלו חייה. "הנאצי לקח אותם, ואותי הוא שלח לצד של החיים. זה היה בעת הסלקציה בגטו קרקוב, כשהנאצים החליטו מי לחיים ומי למוות". זו היתה רק אחת הפעמים, אך המכריעה ביותר, שבה ניצלו חייה של רינה באותן שנים ארורות של שואת יהודי אירופה.

בירנהק נולדה בקרקוב בשנת 1927. היא היתה בת 12 כשפרצה המלחמה, וכשאולצה עם משפחתה לעבור לגטו כבר היתה בת 14. לפני המלחמה היה אביה סוכן מכירות ראשי בכל פולין של מפעל השוקולד השוויצרי "סושרד". אמה רוזה נשארה בבית וגידלה אותה ואת אחותה הלינה, המבוגרת ממנה בשנה.

כשנאלצו לעבור לגטו ב-1941, ניצלה אמה של רינה את הניסיון המשפחתי, ופתחה בגטו את אחת החנויות הכי פחות צפויות במקום כזה: קונדיטוריה קטנה. "הבנו שאנו צריכים להתפרנס משהו. אבל זה היה בעייתי מאוד, כי לא היו חומרי גלם, כמו שלא היה מה לאכול. אז אני הייתי יוצאת מהגטו, תוך סכנת חיים יומיומית, ומביאה את המצרכים, ואחותי ואמי היו אופות. החבר שלי עזר למכור, מזה התפרנסנו. לפעמים גם קניתי את העוגות בחוץ ומכרנו בגטו", היא מספרת.

בירנהק היתה רזה וקטנה לגילה, וניצלה את התכונות הללו לטובת הישרדותה: "הייתי מתפלחת כך מתחת לסורגים של הגטו בקלי קלות", היא מעידה. נוסף על כך היא נראתה כמו פולנייה "שיקסע" - בלונדינית ובהירת פנים, מה שסייע לה גם מחוץ לחומות. "עד היום כל המשפחה שלנו כאלה שיקסים", היא צוחקת.

ובכל זאת, לא אחת היא נתפסה כשחזרה לגטו עם חומרי הגלם: קמח וסוכר. כדי לצאת מכך בשלום הוזמנו הנאצים לאכול מהעוגות של האם כשוחד. יתרה מזו, הקונדיטוריה

לשבריר שנייה ראיתי אנושיות (המשך)

שבועות, וזה היה הכי נורא. כי בינתיים ידענו בדיוק מה שקורה שם. לבסוף יצאנו 400 נשים שברשימת שינדלר למפעל הנשק שלו בצ'כוסלובקיה. גם אבי ויצחק, החבר שלי, יצאו איתנו."

במפעל הם עבדו עד לשחרור המחנה, בערך כחצי שנה. "אבל נדמה לי שזה היה שנים", רינה מעידה. "היה קשה מאוד. באנו לשם אחרי אושוויץ והייתי חולה מאוד. גם מצב הרוח היה ירוד במיוחד, כי ראינו מה עושים לעם שלנו. שינדלר אמנם הציל

אותנו, אבל היינו צריכים לעבוד קשה מאוד. עבדנו כל יום בעבודה מפרכת."

רינה נישאה ליצחק המבוגר ממנה בעשר שנים מיד בתום המלחמה, והם עלו ארצה. הוריה באו בעקבותיהם בשנות החמישים, וכולם השתקעו בשכונת המושבה הגרמנית בחיפה. כדי להתפרנס, ומכיוון שלא ידעו את השפה, החליטו ההורים לייצר בבית ופלים, כפי שידעו לעשות עוד בימי הגטו הקשים. אבי המשפחה היה שוכר עגלון, ומוכר בעזרתו את

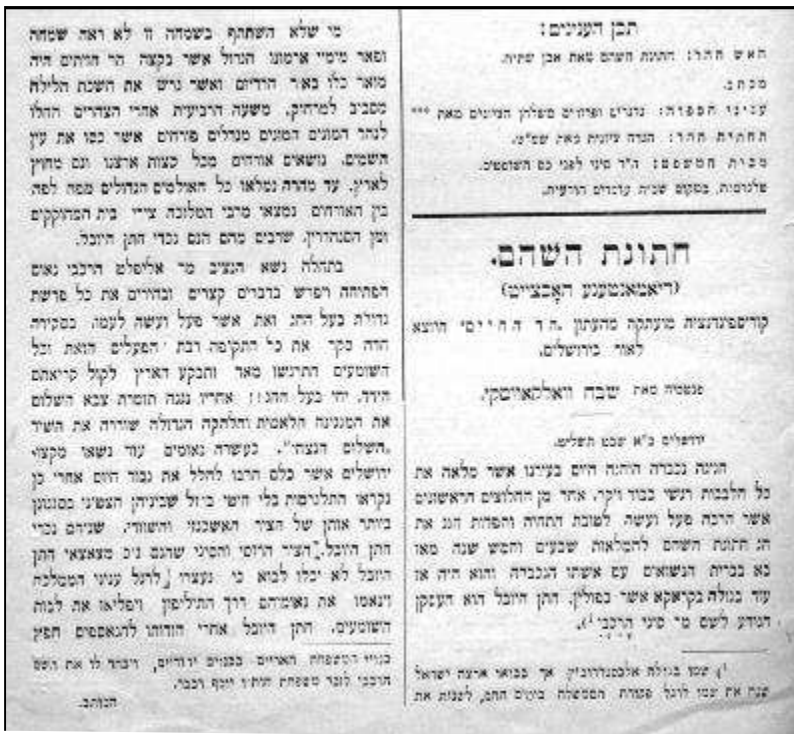
הוופלים ברחבי חיפה. לאחר מכן, כשקצת התפתחו והתבססו, הם הקימו את מפעל הוופלים "מנעמים" אשר לימים היה ליצרן הוופלים הוותיק בארץ.

"בהתחלה זה היה מפעל קטן מאוד, אבל היום הוא גדל והתרחב", רינה מעידה בגאווה.

לרינה וליצחק נולדו בן ובת, שלימים הביאו להם חמישה נכדים ושני נינים. כולם גרים בחיפה...

מתוך: דליה מזורי "מעריב" 1.5.2008

חתונת השהם. (דיאמאנטאנע האכצייט)

קוריספינדנציה מועתקת מהעתון "הדחיים" היוצא לאור בירושלים; פנטסיה מאת שבח וואלקאווסקי ירושלים, כ"א בשבט תשל"ט

חגיגה נכבדה הוחגה היום בעירנו אשר מלאה את כל הלבבות רגשי כבוד ויקר. אחד מן החלוצים הראשונים אשר הרבה פעל ועשה לטובת התחיה והפדות חגג את חתונת השהם להמלאות שבעים וחמש שנה מאז בא בברית הנשואים עם אשתו הנכבדה והוא היה אז עוד בגולה בקראקא אשר בפולין. חתן היובל הוא העסקן הנודע לשם מר סיני הרקבי

מי שלא השתתף בשמחה זו לא ראה שמחה ופאר מימיו. ארמונו הגדול אשר בקצה הר הזיתים היה מואר כולו באור הרדיום ואשר גרש את חשכת הלילה מסביב למרחוק. משעה הרביעית אחרי הצהרים החלו לנהור המונים המונים מגדלים פורחים, אשר כסו את עין השמים, נושאים אורחים מכל קצות ארצנו וגם מחוץ לארץ. עד מהרה נמלאו כל האולמים הגדולים מפה לפה. בין האורחים נמצאו מרבי המלוכה צירי בית המחוקקים ומן הסנהדרין, שרבים מהם הנם נכדי חתן היובל.

והישישים לא יכלו לעצור מצחוק.

בחצי הלילה תם החג והמגדלים הפורחים נשאו את האורחים הנכבדים בשלום לבתיהם.

אבן שתיה

1) שמו בגולה אלכסנדרוביץ, אך בבואו ארצה ישראל שנה את שמו לרגל פקודת הממשלה בימים ההם, לשנות את כנויי המשפחה האריים בכנויים יהודיים, ויבחר לו את השם הרכבי לזכר משפחת חותנו יוסף רכבר

הכותב

[מתוך: ה"ר סיני, עתון בן יומי מקדש ליום שמחת לב הציוני מר סיני אלעקסאנדראוויץ עם בת גילו הינדא ראקאווער, מאת ועד חברת "ציון" בקראקא, יום א' כ"א שבט תרס"ד.

הביא לדפוס: סיני אלכסנדרוביץ

בתחלה נשא הנציב מר אליפלט הרכבי נאום הפתיחה ויפרש בדברים קצרים ובהירים את כל פרשת גדולת בעל החג ואת אשר פעל ועשה לעמו, בסקירה חדה סקר את כל התקופה רבת הפעלים הזאת וכל השומעים התרגשו מאד ותבקע הארץ לקול קריאתם הידד, יחי בעל החג!! אחריו נגנה תזמרת צבא השלום את המנגינה הלאומית והלהקה הגדולה שוררה את השיר "השלום הנצחי". כעשרה נאומים עוד נשאו מקצה ירושלים אשר כלם הרבו להלל את גבור היום אחרי כן נקראו התלגרמות בלי חוטי ברזל שביניהן הצטינו בסגנון ביותר אותן של הציר האשכנזי והשוודי, שניהם נכדי חתן היובל. הציר הרוסי והסיני שהנם גיב מצאצאי חתן היובל לא יכלו לבוא כי נעצרו לרגל ענייני הממלכה וינאמו את נאומיהם דרך התיליפון ויפליאו את לבות השומעים, חתן היובל אחרי הודותו להנאספים חפץ לבדח מעט את דעת הקהל וישא נאום בלשון הגולה היא הלשון הזרמונית העתיקה, הצעירים לא הבינו דבר

לא עוד "בת יחידה"

אחי זיגוש קורנפלד ואחותי חנה'לה ליברפרינד הי"ד

שמי שרה ויסברג (ליברפרינד). נולדתי בישראל בדצמבר 1948, להורי חנה וצבי, שעברו ייסורי תופת במחנות העבודה וההשמדה בפולין. הם נולדו בעיירות ליד קרקוב: אמי נולדה בכשאנוב ואבי בוודוביצה.

כשהשווייטי את ילדותי לזו של חברותי, הרגשתי שאצלנו בבית קיים איזה "סוד", שאני צעירה מדי בכדי לדעת אותו. הורי דאגו שתהיה לי "ילדות מאושרת", אך מההקשבה לדיבורים בפולנית ידעתי ש"משהו לא בסדר" במשפחה שלנו.

בשנת 1960 ימי משפט איכמן, הייתי בת 12, והקשבתי לעדויות המצמררות שהושמעו בו. האווירה בביתנו היתה קשה – אמא המעיטה לספר על קורותיה במחנות ואבא שתק. מדי פעם היו מגיעים לביקור בביתנו "בני עיר", שביקשו מהורי למסור עדויות בפני השלטונות בגרמניה. אספתי לעצמי מידע על שהתרחש סביבי, אך לא העזתי לשאול את הורי במפורש מה עבר עליהם בשואה.

אבא ואמא סיפרו, שרו והציגו בפני תמונות ממורשתם המשפחתית, כגון ניהול סדר פסח ע"י סבא זאב גוטר (אביה של אמי) ואיך סבא פסח (אביו של אבי) נדד בכפרים מרוחקים כבעל תפילה, ואבי נסע עמו, ולמד את כל המנגינות הנפלאות של התפילות.

כשבגרתי, היו בבית ויכוחים האם לקבל את כספי השילומים מגרמניה. בערך באותו זמן, הראתה לי אמי את התמונה היחידה של בנה, זיגוש קורנפלד, שנרצח בהיותו בן 6, באקציית הילדים במחנה פלשוב. בהמשך היא כתבה ספר אוטוביוגרפי בשם "הלך לבדו", בו הנציחה את בנה מנישואיה הראשונים ליוסף קורנפלד, שנרצח במחנה בלוץ. בספרה כתבה את סיפור חייה של אשה/אם אחת והחלטות שהיתה צריכה לקבל בעת נדודיה עם בנה יחידה, ביערות ובכפרים, וכשהחליטה להתגנב בחזרה לגטו קראקוב מתוך השלמה: "מה שיקרה לכולם – יקרה גם לנו" ... אמא החביאה את בנה בצריפים של מחנה פלשוב, בעת שלטון המפקד השטני והאכזר אמון גט. היא כתבה על רגעי האושר הבודדים שחוותה, כשהילד חיבק אותה, והיא הבטיחה לו שלא יפרדו לעולם, יהיה אשר יהיה. ואז – על האסון שקרה לה כשהילד נלקח ממנה להשמדה באושוויץ, ואת הבטחתה לו לא יכלה לקיים.

סיפורה של אמא, חנה קורנפלד לבית גוטר, יוצא דופן שכן היתה חברה בתנועת נוער "החלוץ", עלתה ארצה ב-1929, ובעלה, יוסף, עלה בעקבותיה לקיבוץ. בשל קשיים כלכליים ואידאולוגיים הקיבוץ התפרק, וב-1934 חזרו לפולין לביילסקו ביאלה. ב-1936 נולד בנם יחידם זיגמונד – זיגוש. התמונה היחידה של הילד רכוב על אופניים מ-1938 היתה זו ששלחה אמא, לפני המלחמה, אל אחותה שהתגוררה בארץ, וכך השתמרה התמונה. את ספר זכרונותיה הקדישה אמי לי ולמשפחתי, ואני רואה בו צוואה רוחנית – לזכור ולעולם לא לשכוח!

לאורך כל השנים אבי שתק. רק ב-1987, כשהחלו המסעות לפולין, הצטרפתי אליו במסגרת קבוצה של ניצולי שואה ודור שני. גם שם לא היה מסוגל להישיר אלי מבט, ולספר את סיפורו מתקופת השואה. הוא סיפר זאת לאחרים בקבוצה, בידועו שאני נמצאת בקרבת מקום – ושומעת. כשביקרנו בדירה בה חי עם אשתו ובתו, אמר רק משפט אחד: "פה עמדה המיטה של הילדה".

רק בזקנתו הוציא אבי מארנקו, צילום דהוי ומתפורר שגודלו כגודל בול – תמונתה היחידה של בתו חנה'לה. רק בת 3 היתה חנה'לה כשנרצחה עם אמא באושוויץ.

מאז שפרשתי לגמלאות אני משתלמת ולומדת בעיקר בבית התפוצות על התרבות היהודית העשירה שהיתה בפולין שלפני השואה. בידי מידע שאספתי ממקורות שונים על המשפחות של אמא ואבא. חידשתי קשר עם בני משפחה הקודמת של אמא (משפחות קורנפלד ודונקבלום), וזכיתי להכיר אנשים חמים שקיבלו אותי בזרועות פתוחות. מהם קיבלתי עוד מספר תמונות של אמא ובנה יחד עם בני משפחה שברחו לרוסיה ושרדו. הנצחתי את יוסף (יוזו), בעלה הראשון של אמא, במוזיאון החדש שנפתח בבלוז. כמו כן, אני שומרת על קשר הדוק עם קרובים של אבא שחיים באוסטרליה, דב ורומק ליברפרינד.

בעלי אהרון ואני פעילים מאד בארגוני הערים של הורינו כבני הדור השני שמחויב להמשיך את המסורת. בקיץ 2013 נסעתי לפולין בפעם הרביעית, כדי להשתתף בטקס שנערך בעיירה וודוביצה, במלאת 70 שנה לחיסול הגטו וגירוש כל שרידי היהודים לאושוויץ. ביקרתי, לראשונה, בביילסקו ביאלה, העיר בה חיה אמי לאחר שחזרה מארץ ישראל לפולין. מצאתי את בית המשפחה ואת הפארק שבו צולמה התמונה של זיגוש רוכב על אופניים כשהיה בן שנתיים, ואת שמה של אמי, הנקה קורנפלד, ברשימת היהודים שחזרו לעיירה לאחר המלחמה לחפש בני משפחה וקרובים.

ברגע שהגעתי למקומות בהם חיו, הרגשתי קירבה ואהבה לשני האחים שאימצתי לי. שוב איני אומרת: "הילד של אמא" או "הילדה של אבא". אלה הם אחי ואחותי. שוב איני בת יחידה.

על גבי המצבות של הורי הנצחתי את שמות בני משפחתם שנרצחו בשואה הי"ד. זו המחויבות שלי להם – ולעצמי.

לא היה לי קל להשלים עם העובדה שכשנולדתי לא הייתי הבת הראשונה של הורי, כל אחד חווה הורות בנפרד, אך אני שמחה שהייתי מקור נחמה לשניהם בפרק ב' של חייהם. לכבוד הוא לי לתת משמעות לחיי ולחייהם בעצם העובדה שנולדתי והבאתי להם שתי נכדות וחמישה נינים ואני חיה חיים בעלי משמעות עמוקה והוקרה להם ולמדינה שלנו.

שרה ויסברג (ליברפרינד)

אחותם של זיגוש קורנפלד וחנה'לה ליברפרינד הי"ד שנרצחו בשואה אך ורק בשל היותם יהודים

רשימתו האבודה של שכנו של שינדלר, יוזף

הקרנת סרטו של ספילברג "רשימת שינדלר", הביאה להתעוררות העניין בשואה בעולם כולו וגם בפולין. הוברר עד כמה נחוץ מחקר לחשיפת עובדות השואה, כל עוד עדים חיים בינינו וזכרונותיהם מועברים לדורות הבאים. בהשראת עלילת הסרט, כתבה הגברת מריה מלינרסקה את הספר "רשימתו האבודה של שכנו של שינדלר", המתאר את סיפור חייו הראוי לשבח של דודה, יוזף חמיילבסקי (Jozef Chmielewski).

היתה ברחוב זבלוצה 21 (לאחר המלחמה פעל במקום מפעל לקוסמטיקה "מירקולום"). לעבודות הקשות ביותר - פריקת עצים והעמסת חלקי צריפים מוכנים - נוצלו יהודים. הם היו מובלים לעבודה תחת משמר ממחנה פלוטו יחד עם עובדי שינדלר, והיו מופרדים מהם ברחוב ליפובה.

חמיילבסקי נולד בסאנוק ב-1878. למד בקרקוב, ובמינכן הוסמך ב-1909 להנדסה וארכיטקטורה. בשנים 1911-1912 היה מפקח ארכיטקטוני בקרקוב. בשנת 1916 התמנה לנשיא ארגון הבניה בקרקוב. נכנס לתחום חלקי בניה מוכנים, אך לא זכה להצלחה. הוא לא התחתן, ולאחר מות אביו ב-1920 תמך בבני משפחתו, ונתן סכומים נכבדים לאמנים ונוזקים. במלחמת העולם השנייה ניהל את חברת ברקנוורק Barackenwerk שייצרה חלקים מוכנים לצריפי עץ זמניים (באראקים).

היהודים הועבדו עבור קצרת מרק וחתיכת לחם, אך החשוב ביותר היה שהעבודה נתנה להם הגנה מפני משלוח למחנה ריכוז. הם עבדו במה שנקרא הכיכר השלישית, היכן שעברו פסי הרכבת, תחת משמר גרמני אשר מנע מגעי בין היהודים לעובדים אחרים. זו הסיבה שכל כך מעט מידע היה ידוע לגביהם.

במשך מלחמת העולם השנייה היתה פעילותו מיוחדת. הוא דיבר גרמנית מושלמת וניהל מפעל בעל חשיבות רבה לגרמנים. הוא ניצל את קשריו ואת האפשרויות שהיו לו לעזור לרבים, גם בסכנת מוות לעצמו. במפעלו העסיק אמנים, משכילים ומדענים כפקידים או בתפקידים פיקטיביים, כדי לאפשר להם לשרוד ולהגן עליהם משילוח למחנות ריכוז, או מאסרים ועבודות חפירת תעלות בקרקוב.

במרץ 1943 הוקמה שלוחה של מחנה פלוטו, ביזמת יזמים מזבלוצה, אשר העסיקו יהודים, וזאת כדי לחסוך מהם את ההליכה היומית מפלוטו, ובעיקר לבודד אותם מהמפקד האכזר של פלוטו גט והשומרים. השלוחה מוקמה מאחורי מפעל אמליה של שינדלר, ובינו לבין מפעל הבאראקים היה הבניין הגבוה של טחנת הקמח.

מפעל ברקנוורק שכן בין רחובות זבלוצה ופשמיסלובה. מזרחית אליו פעלה טחנת הקמח "זיארונו" ודרומית ממנו היה מפעל אמליה של שינדלר. הכניסה הראשית למפעל ברקנוורק

כשהחליטו הנאצים לחסל את פלוטו, שינדלר הסב את הייצור במפעלו לייצור צבאי והעביר את מפעלו ועובדיו היהודים להרי הסודטים. חמיילבסקי עשה אחרת, והצליח להכניס את מפעלו לחסות ארגון טודט, אשר היה אחראי על בניה וציוד מתקנים צבאיים אסטרטגיים. סטטוס מיוחד זה נתן יציבות בעבודה ובטחון לעובדים. 200 פולנים ו-400 יהודים נשארו בקרקוב עד השחרור בינואר 1945.

יוזף חמיילבסקי הוא גיבור כמו שינדלר ואשתו אמילי, וגם אירנה סנדלר. מעט מאד אנשים מודעים לסיפורו גבורתו, ואלה הם ששרדו הודות לו, וצאצאיהם.

הסוציאליזם לא היה זמן טוב לדון בשואה ולגלות עובדות חדשות. לאחר המלחמה, בגלל המדיניות הפיסקאלית של השלטון הקומוניסטי כנגד בעלות פרטית, איבד את כל רכושו. התפרנס כמורה בבית הספר התעשייתי הלאומי בקרקוב.

האם עוד נותרו עדים לסיפור ההצלה על ידי חמיילבסקי?

על פי ספרה של מריה ס. מלינרסקה

"The Lost List of Schindler's Neighbour" מתוך :

<http://podgorze.pl/wpis-do-zarazsiewiedza/>

הובא לדפוס על ידי ד"ר דניאל קמפלר

הערה: אברהם בנקיר, בעדותו ב-11.4.1947 בבית המשפט בקרקוב, העיד כי בתחילת 1944 חוסלה עבודת אסירים יהודיים במפעלי חמיילבסקי ו-קוהנפסטה, וחלק מהעובדים הללו נקלטו במפעל של שינדלר.

ב-2012, במלאת 70 שנה לשואת יהודי וייליצ'קה והסביבה, פרסמה הוצאת הספרים Zyznowski, המתמחה בשימור ההיסטוריה של וייליצ'קה (Wieliczka), ספר רחב היקף על יהודי וייליצ'קה וקלסנו (Klasno). הספר ראה אור בשפה הפולנית. בפרוייקט זה סייעו ניצולי שואה יהודים המתגוררים בארצות שונות, שהם עצמם או בני משפחותיהם היו תושבי וייליצ'קה.

בשלב זה מכינים בהוצאה את המהדורה האנגלית של הספר, ובו הרחבות לגבי ההיסטוריה של יהודי נייפולומיצה Niepołomice, דובצ'יץ Dobczyce, גדוב Gdów והכפרים שבסביבתם.

ההוצאה פונה בבקשה לכל מי שנולד או חי בישובים אלה, או שאבותיו חיו במקומות אלה, ליצור קשר כדי לתעד את סיפורי חייהם, ומי שברשותו תמונות או מסמכים מתבקש להעמידם לרשות ההוצאה לסריקה בלבד. מנהלי ההוצאה אסירי תודה על כל עזרה בהנצחת זכרם של יהודי וייליצ'קה, נייפולומיצה, גדוב, דובצ'יץ והאיזור והעלאתם על הכתב.

Wydawnictwo Zyznowski redakcja@zyznowski.pl www.zyznowski.pl
Siercza 1, 32-020 Wieliczka Tel. kom. +48 697 698 538

חגי ילדותי

חגי ילדותי נחגגו בבית המשפחה המורחבת. דודים ודודות נהגו להגיע, והדלת המחברת בין שני חדרי הסלון בבית נפתחה לרווחה. כולם ישבו ברווחה ושמחה, ולאחר סעודת החג נהגו לצפות בהצגות שהילדים הצעירים, אנוכי, אחותי ובני דודי הגדולים מממני, הצגנו בפניהם...

בראש השנה נהגתי לבקר עם אמא בבית הכנסת, ברחוב ונגרסקה. סבא יעקב נהג לבכות בראש השנה, והסביר שכאשר יהודי בוכה הוא מתחנן לשנה טובה ומתוקה. טעמן של עוגות תפוחי-העץ, שאפתה אמא לכבוד ראש השנה, נשמר בפי שנים רבות.

צעדה לכבוד ל"ג בעומר במגרש "מכבי" ברחוב קולטק

ההכנות לפסח כללו את הכנת הבית כולו. אמא לקחה אותי איתה ועם מיכשיה, כשאנו מצויידות בסל כביסה גדול, אל המאפיה. שם לקחנו מצות ועטפנו אותן בסדין, והבאנו הביתה. מאכלים רבים הכינו אמא ומיכשיה. מבית החרושת היה מגיע פועל, שאבא שלח, שיבריק את הפרקט על הרצפה, כך שפירור של חמץ לא ישאר. כלי פסח הורדו מעליית הגג, וסבא ערך את טקס ביעור החמץ בנוצה, עמה הסתובב בחדרים ואסף פירורים שפוזרו, על מנת לאוספם ולהביאם לשריפה. אותי לקחו לטקס הגעלת הכלים, שאראה ואלמד. עוד מגיל צעיר ביותר, גרסה אמא, שחינוך בנותיה היה בראש מעייניה, כי ילדים צריכים לראות את הדברים במו עיניהם, כדי שילמדו.

בגדים חדשים נקנו לנו לחג. שמלות חגיגות, שנלבשו בשמחה בליל הסדר ואף מעיל קיצי שנקנה בסלון של גברת קוראל לבגדי ילדים. אגוזים ושקדים בקליפתם ניתנו לנו ביד רחבה, כדי שנשחק בהם בחג, וסיפורים רבים על הניסים שקרו ליהודים בצאתם ממצרים הושמעו באוזנינו. אני זוכרת את זמירות ליל הסדר. כולנו הסבנו לשולחן עמוס מטעמי חג. סבא יעקב, לבוש קיטל לבן, קורא בקול את ההגדה, ואנחנו הבנות מזמרות את "מה נשתנה". כמה גאה הייתי שיכולתי לשיר שירי פסח בעברית. ספרנו את המכות שסבא קרא בשמן, וגנבנו את האפיקומן - כל אחד מאביו או מסבא שלו במשפחה המורחבת שנהגה לחגוג יחדיו בשולחן אחד. עד שהגיע תור כניסתו של אליהו הנביא נרדמתי כשראשי נח על מסעד הכסא או השולחן. את שירת חד-גדיא שמעתי כבר מתוך שינה.

חג השבועות זכור לי במיוחד. בבית הספר קראו לו "חג הביכורים" ואותו חגגנו בששון. הכנו עם המורה הצגה גדולה, יצאנו לכיכר מכבי, ושם הצגנו את "מגולה לגאולה". חברתי ברטה (לינקה רוזנברג) היתה זו שהובילה בריקוד את הקבוצה. בזמן החזרות היה המורה מר רובינשטיין שר כל הזמן "לא לדבר, לא לפטפט". הוא זה שכתב את המנון הצופים. החג זכה לכינוי "החג הירוק". כל תמונה קושטה בענפים פורחים - זהו חג הירק. פרחים רבים הושמו באגרטלים בכל החדרים, ומאכלי חלב בושלו בסירים והועלו על שולחן החג.

בל"ג בעומר היינו הולכים, כל תלמידי בית הספר, בצעדה, עם תזמורת, למגרש מכבי, ושם התקיימו תחרויות ספורט ושירה. בחג זה לא הדליקו מדורות. היה מופע של בית הספר והציגו בו את גבורתו של בר כוכבא.

אסתר (סטניה) מנהיים

בערב יום הכיפורים ישבה כל המשפחה יחד לסעודה המפסקת. סבתא נהגה לעשות את טקס הכפרות על ראשינו, הבנות, עם התרנגולת, ואבא בירך אותנו. הוא הכניס אותנו תחת הטלית וברך אותנו. אבא היה כהן. לתפילת כל נדרי הלכנו לבית הכנסת, וביום הכיפורים עצמו הסתובבנו. מגיל שתיים-עשרה צמתי. אני זוכרת את תפילת "נתנה תוקף" ודמותה של אמא.

בחג הסוכות נהגנו לאסוף ערמונים, והוספנו אותם כקישוט לסוכה שעמדה במרפסת ביתנו. קישטנו אותה בקישוטים שהכנו. אווירת החג היתה מיוחדת ביותר. יכולת לחוש בכך באוויר. גם במאכלי החג ובשולחן הארוך המקושט בפמוטים רבים. שני פמוטים גדולים, בעלי חמישה קנים, עמדו במרכז השולחן.

היתה לנו סוכה במרפסת מאחורי הבית. קישטנו אותה בערמונים ובציפורים עשויות מביצים מצוירות. רק הגברים ישבו בסוכה, שהיתה קטנה למדי. אנחנו, הילדות הקטנות נכנסנו, אולם הנשים ישבו במטבח ושמעו את התפילה והשירה בזמן הארוחות שהועברו לגברים דרך דלת המטבח.

בחנוכה נהגנו לשחק קלפים עם סבא. שחקנו במשחק בשם "66". הדלקנו נרות ושרנו שירי חנוכה. כשגדלתי שרתי בעברית את שירי החנוכה שלמדנו בבית הספר. הסביבון שלנו נקרא "דריידל" והיה עשוי מעץ או פח או פלדה, ועליו היו חרוטות האותיות נ.ג.ה.ש. - נון הוא ניקס=כלום, וכשהפאה הזו של הסביבון הופנתה כלפי מעלה לא זכית בדבר; ג הוא גאנץ=הכל, וכשהיא נראתה לקחת את כל הקופה; ה היה האלפט=חצי; וש = שלם - עליך לשלם לקופה את כל מה ששמרת עד כה. סופגניות ולטקס היו על השולחן וחרוסט=מאכל מיוחד של עוגיות בצק בשמן עמוק עם סוכר מעל, הונחו אחר כבוד לפנינו בחג.

בט"ו בשבט, בבית הספר, חילקו לנו ההורים שקית עם חרובים ותפוזי "יפו", צימוקים ואגוזים פרי הארץ. שמו של החג היה "חמישעושר" ולא טו' בשבט (כך זה ביידיש).

כפורים נהגנו להתחפש. את התחפושות הכינו אמא והעוזרת. בדרך כלל קנו את הכובעים של התחפושות ואת המסכות. לפורים הכנו הצגות בבית הספר. אני זוכרת שבהצגה אחת רקדנו לפני אחשוורוש והוא בחר באסתר המלכה. אני הייתי רקדנית, וכשנשארתי בצד שמת אצבע בפי, כאילו אני מצטערת על שאחשוורוש לא בחר בי. הדבר כל כך מצא חן בעיני המורה, שביקש ממני להוסיף זאת לכל הצגה. כל נגמלתי ממציצת אצבע.

בית הקברות "החדש" במיזובה

"השביל" המרכזי שחוצה את בית הקברות

במערכת התקבל מכתבו של מר תדאוש יעקובוביץ, ראש הקהילה היהודית בקרקוב, ובו תגובה לדבריו של יצחק אייגנצי פינסטר, שהתפרסמו בעלון מס' 81 באוקטובר 2013. פינסטר כתב כך: "בשנים האחרונות ביקרתי בבית הקברות היהודי ברחוב מיזובה, שבו קבורים בני משפחתי, והזדעזתי מההזנחה הגדולה במקום. הצמחיה העשירה מכסה את הקברים, עד כי קשה למצוא את המצבות, ובנוסף – גורמת נזק רב למצבות, בנוסף לנזק שנגרם בשל מזג האוויר ובשל שיני הזמן.

אנו, קומץ צאצאיהם של אלה הקבורים שם, מחובתנו המוסרית להשמיע קול בכדי שיעשה לשימור המקום על ידי הקהילה היהודית המקומית, אשר קיבלה לבעלותה את כל עשרות הבנינים שהיו לפני המלחמה בבעלות הקהילה היהודית בעיר."

בתשובתו שולל מר יעקובוביץ את הטענות שהושמעו על ידי יצחק פינסטר, והוא כותב כי ככל הנראה פינסטר לא ביקר בבית הקברות בשנים האחרונות, שכן המצב המתאר על ידי פינסטר מתאים למצב שהיה בעבר הרחוק ולא לנעשה בשנים האחרונות. המקום נקי, הצמחיה נגזמה והעשבים נוכשו. הטיפול בצמחיה נעשה באופן שוטף, ובפיקוח של האגף העירוני ל"שמירת הטבע".

עובדה היא כי בית הקברות שברחוב מיזובה נמצא ברשימת האתרים המומלצים לביקור על ידי עיריית קרקוב, יחד עם אתרים יהודיים אחרים כגון בית הכנסת הטמפל, בית הכנסת הישן ואחרים. אלמלא היה המקום נקי ומוסדר לא היה נכלל ברשימות העיריה.

אשר לטענה ש"קשה למצוא את המצבות" – מרבית המצבות, כ-5,700 מהן, תועדו ואין קושי לאתרן. אם מר פינסטר היה פונה לקהילה היו אלה מסייעים לו למצוא את קברי משפחתו. מדוע מר פינסטר אינו עושה דבר על מנת לשמר ולטפח את קברי הקרובים לו? האם זו חובתם של אחרים לדאוג למצבתם של קרובי המשפחה של פינסטר? האם אין זו חובת החיים לשמר את המצבות של קרוביהם? על פי ההלכה חובת שימור המצבה חלה על המשפחה ולא על אחרים, ובוודאי כך זה גם במקרה של מצבות בבית הקברות בקרקוב.

קריאתו של פינסטר כאילו זו חובתה של הקהילה מטעה. הקהילה מטפחת את בית הקברות ואת הקברים שאין להם קרובים, ואילו את הקברים של מי שיש לו קרובים חיים - על החיים לשמר ולטפח.

ועוד כותב מר יעקובוביץ כי רוב המצבות עשויות אבן גיר, ובשל פגעי מזג האוויר, הפיח והקורוזיה, הבלאי של המצבות גדול מאד. הקהילה עוסקת, על פי תוכנית רב-שנתית, בשחזור ושימור מצבות בבית הקברות, על פי סדר

שנקבע על פיו קודם משמרים את המצבות הישנות ביותר, ובמיוחד של אנשים שהיו חשובים לקהילה ולעיר. עד כה שוחזרו כ-10% מהמצבות, דהיינו למעלה מ-500 מצבות, ופרוייקט זה עולה כסף רב.

הקהילה קיבלה לאחזקתה בתי קברות רבים בשטח מאופולסקה, כולל בתי קברות שאינם כבר בשימוש, והיא עושה כל שביכולתה כדי לשמר את המקום, כולל שמירה ופיקוח.

על סמך מה כותב מר פינסטר כי "הקהילה קיבלה לבעלותה עשרות בנינים...!" זהו מידע לא נכון עובדתית. נוסף החזרת הרכוש היהודי הקהילתי מתנהל בתהליך שנקבע על ידי הממשלה, והוא נוגע אך ורק לרכוש שהיה רשום בבעלות הקהילה היהודית. הליכים אלה מתמשכים זמן רב ובכל העת צצות דרישות נוספות להוכחת הבעלות ובעיות נוספות. גם הפקידים שמאיישים את הוועדות אינם מקלים על התהליכים. דבריו של פינסטר על עשרות בנינים אינם אמת. הנושא דורש הסבר רחב יותר, ואנו מקווים שמערכת העתון תרצה להעלות את הנושא.

ובסיום המכתב פונה ראש הקהילה אל כל מי שרוצה לבוא ולבקר במשרדי הקהילה ברחוב סקבינסקה 2, ומבטיח לסייע כמיטב יכולתם.

למכתב צורף דיסק עם כ-40 תמונות שצולמו בינואר האחרון ואשר מהן עולה כי בית הקברות נקי ומטופח, כדברי הכותב. אפשר לצפות בתמונות בכתובת:

https://drive.google.com/folderview?id=0BzmTjNpwCdTESFpd2dyWklEUmM&usp=s_haring. מי שמעוניין לקרוא את המכתב של הקהילה, בפולנית, יפנה למערכת.

אבלים על מות חברתנו
אלה שטיין ז"ל
לבית פרבר
ילידת קרקוב, ניצולת מחנות
פלשוב ואושוויץ
ומשתתפים בצער המשפחה

מצטערים ואבלים על מות
חברתנו
ד"ר פליציה (פלה) קראי
לבית שכטר
ילידת קרקוב, ניצולת מחנות
פלשוב ואושוויץ
ומשתתפים בצער המשפחה

אבלים ומשתתפים בצער
המשפחה
על פטירתה של חברתנו
רחל (רוניה) אנגלרד ז"ל
לבית צוקער
ילידת קרקוב, ניצולת מחנה
האסאג-לייפציג

נאשה גמינה (Nasza Gmina)

הקהילה היהודית בקרקוב מוציאה לאור עלון חודשי בשם "Nasza Gmina" (=הקהילה שלנו). בגליון האחרון כותבת העורכת, גב' כריסטינה פודגורסקה (Krystyna Podgórska), כי העלון חוגג החדש שמונה שנים לחידוש הופעתו.

במאמרה היא מספרת כי לפני שמונה שנים, כשהיתה בספרייה של האוניברסיטה היגלונית, נתקלה בעותק של גליון הקהילה היהודית, אשר ראה אור לפני המלחמה (משמאל), וכך גמלה בליבה ההחלטה לחדש את הופעת העלון. היה זה בפברואר 2006.

מסתבר כי הגליון הראשון של העתון ראה אור 69 שנה קודם לכן, פברואר 1937, והוא הופק באופן לא סדיר בשנים

1937-1938 – בשנת 1937 ראו אור 7 גליונות, וב-1938 הודפסו 4 גליונות בלבד. העורך הראשי היה אדולף דייכס (Adolf Deiches), וההדפסה בוצעה בבית הדפוס של יוסף פישר ברחוב גרודצקה 42. העתון היה בן 12 עמודים, ובכל אחד מהגליונות היו המדורים: מפגשים עם פרנסי העיריה, החיים החברתיים של הקהילה, שימור אתרים היסטוריים, חגים יהודיים וחגים לאומיים, עבודה סוציאלית, כרוניקה, הודעות הרבנים, פעילות של עמותות וקרנות, מועדי הדלקת נרות שבת ופרסומות.

מיכאל פליישר מרחוב קרמליצקה 6 בקרקוב

בשנת 1936, שנתיים לאחר שסיימתי את לימודי בבית הספר למסחר ולכלכלה, התחלתי לעבוד במשרד סיטונאות של מיכאל פליישר (Michal Flajszer) שעסק במכירת תוצרת של בתי חרושת לנייר והיה בעל זכיון הפצה לדרום פולין מקטוביצה ועד לבוב. (שם היה גם סניף ומנהלו היה ברכנהמר)

המשרדים היו ברחוב קרמליצקה 6, בקומה השניה, ומנהל הסניף היה ברכנהמר. עבדנו בכל ימות השבוע, בשבתות עבדו רק לפני הצהרים וכך גם בימי ראשון. בעלי העסק היו שני אחים מיכאל והנריק - הנריק היה עיוור ולמיכאל היתה רק עין אחת. הלוגו של הפירמה היה קיקלופ (יצור בעל עין אחת בלבד). המנהל (פרוקורנט) היה ד"ר שנצר, ובין העובדים היו שתי כתבניות והכתבן טדאוש, במחלקת המכירות עבדו הנריק בראון, גלנובסקי ונדל,

במחלקת הנהלת החשבונות עבדו נעמער, גולדמן, כהן, רוזנבאום, פהמן ופופלס (ששינה את שמו לפולבסקי), מרין ואני עבדנו במחלקת משלוחים וקבלות. מתוך 15 העובדים - 3 היו נוצרים. בסוף שנת 1938 עברתי למחלקת הנהלת חשבונות במקום הזה עבדתי עד פרוץ המלחמה. כשחזרתי למשרד חודש לאחר פרוץ המלחמה מצאתי את המשרד פתוח, מנוהל על ידי טרויהנדלר גרמני, וכל העובדים היהודים פוטרו - רק טדאוש, מרין וגלנובסקי הנוצרים נותרו במקומם.

בנובמבר 1940 עברתי את נהר הסאן ועד סוף המלחמה הייתי בסיביר ברוסיה. אחרי המלחמה פגשתי בתל אביב את ד"ר שנצר. פופלס היגר לקנדה, שני בניו של מיכאל פליישר ניצלו והיגרו לאוסטרליה.

קוראים כותבים

לנושא "חידוש החיים היהודיים בקרקוב": ה-JCC (מרכז קהילתי יהודי) בקרקוב עושים הרבה מאד פעילויות, חלקן לא קשורות ליהדות בכלל, ולדעתי 90%, אם לא יותר, מהמשתתפים הקבועים הם לא יהודים וגם לא חצי או רבע יהודים.

לדעתי זה משמש יותר כמועדון תרבותי שאנשים משתתפים בו, ומושך צעירים בגלל הסקרנות.

לימודי עברית ויהדות על ידי גוים, בין באוניברסיטה ובין ב-JCC, לא מצדיק את הכותרת "חיים יהודיים בקרקוב". הם לומדים מתוך סקרנות לשמה, או בגלל שיקולים כלכליים למציאת עבודה בקרקוב או בארץ, כמדריכי תיירים, כמקשרים עסקיים, דיילים וכד'.

גם בארץ אפשר ללמוד, וישראלים לומדים גרמנית, ספרדית, סינית וכו' במכוונים ובשגרירויות, וזה לא הופך את תל אביב למקום שיש בו חיים של קהילה סינית או גרמנית.

ישנם כמה אנשי עסקים ישראלים, שכירים בחברות בין לאומיות וסטודנטים יהודים שנמצאים בקרקוב, אבל מדובר בבודדים מקסימום 20 איש, והם, בדרך כלל, לא קשורים ל-JCC. האם הם מהווים חיים יהודיים ?? נראה לי שזה רחוק מאד. הם באים לבית הכנסת בערב שבת, משתתפים בארוחה, חלקם נפגשים במהלך השבוע לקפה או בירה. ממש לא חיים יהודיים.

כך גם לגבי הפסטיבלים והלילה שבו פתוחים בתי הכנסת: מדובר באירועים תרבותיים, שהמשתתפים בהם הם פולנים גוים, שבאים - כאנשי תרבות - לגלות עניין בפולקלור ובתרבות במוזיקה ובדת היהודית. זה לא הופך את קרקוב לעיר עם חיים יהודיים.

שלום לוי

מי שיועד את כתובתם של פרופ' גרשון בוקסנבאום ורעייתו מיה, בת אירקה ומרצל הכט, המתגוררים בפילדלפיה, מתבקש להתקשר אלי. טלפון 03-6726769 או במייל grengras@netvision.net.il

צבי גרינגרס

